

historia refert, inspecta ^a post victoriam de eminentiore loco numerosissima sui exercitus multitudine, lacrymasse; qui mox a satrapis, quæ in tali beatitudine causa flendi esset interrogatus; istam, inquit, multitudinem lugeo, quæ quamlibet victrix, intra non multos annos omnis omnino naturæ lege finienda est. Si ad sæcularem sapientiam ^b ..... ecce lacrymas dignas rege mundano, quam libet etiam Christiano principi conveniret post triumphos de morte magis quam de culmine cogitantem non tumere, sed plangere: quid si causa præsentem istum ^c religiosi principis fletum testem sciamus, cum David ille virtute magnus, potestate præditus, pietate præcelsus, inter aurea sarta gemmataque diademata, cælestis magis regni coronam instantissimo æstu ferventis desiderii suspiraret, *Quando veniam, dicens, et apparebo ante faciem Dei mei (Psal. XL, 3)?* Nunquid non lacrymas suas habuit panes die ac nocte, dum dicebant illi per singulos dies: *Ubi est Deus tuus?* quod ei certe dicebat, non negare compellens persecutor externus, sed videre concupiscens animus suus. Loquebatur enim sibi spiritus cælestibus intentus, *Ubi est Deus tuus? Quando veniam et apparebo ante faciem ejus?* Si decuerunt igitur regem sanctum lacrymæ tales, quid nunc de ipso sanctorum Sancto dicamus, qui quatruiduano funeri antequam resuscitandi virtutem ostenderet, flendi impendit infirmitatem? In summo itaque gradu conveniunt tales lacrymæ Redemptori. Multum namque illic ipse deflevit. Ibi Adæ peccatum; ibi peccati stipendium, mortem; ibi Lazarum, hoc est genus humanum; ibi defunctum Lapide obiectum, id est duritiam qualitatis; ibi lacrymosos consolatores, id est incredulitatem resurrectionis; ibi quartam diem venisse defuncto: quæ quatuor accidunt peccatoribus in animarum funere conelamatis: prima cogitandi malum, definiendi secunda, perpetrandi tertia, quarta in crimine perma-

crymas fundis! Et ille, reputantem me, inquit, quam brevis sit omnis humana vita, subiit horum miseratio; quorum cum tot sint, nemo ad centesimum annum supererit.

^a Imo nondum pugnaverat Xerxes, nec trajecerat in Europam.

^b Deest hic aliquod verbum, forte respiciamus aut

nendi. De quarto omnes nos per Lazarum recurrentes, ut resuscitemur, non solum miserendi dulcedo, sed etiam flendi opus est amaritudo. Post hæc quia tali magisterio etiam nos docuit plangere, discernamus scientiam imperitiamque lacrymarum. Ecce hodie ad ecclesiam conveniunt multi, si quicumque semetipsum in oratione prosternens cœpit quanto libet fletu aliquid quod ad sæculum pertineat orare, aut conversationis mundanæ felicitatem, aut inimicorum mortem, aut divitiarum amplificationem, aut vitæ hujus longitudinem, aut honorem sæcularium dignitatum: nunquid non hujuscemodi lacrymæ docent hominem nescire quid plangat, quas inutiles satis imperitasque procul dubio perdidit, quoties sic profudit? Quod non tam miserum, quam si ea flendo ille sibi petat tribui, quæ multi Deum nescientes sine ullis precibus peccando videntur adipisci. Econtra vides alium ingemiscemem et clamantem: Domine, propitius esto mihi peccatori, plangere vitam malam, quærere bonam, iisdem lacrymis quibus irrigat stratum, lavare delictum, ostendere Deo in gemitibus imbecillitatem carnis, ardorem mentis, horrorem mortis, amorem resurrectionis. Illic plangendi peritus, hic doctissimus flendi est. Non cadit in terram lacryma talis, quia commendata est Deo, cui dicitur: *Posuisti lacrymas meas in conspectu tuo (Psal. LV, 9)*. Postremo quoniam si Rogationes nostræ rite solvuntur, sine planctu nequeunt expediri, scientiam plangendi quam potero brevissime discernam. Maxima peritia est hic impendi fletum, ut sanari possit quem supra diximus dentium stupor, quam illic servari ubi nunquam finiendus est dentium stridor. Nam illis dicitur: *Væ qui nunc rident, quia lugebunt flebuntque; istis autem: Beati, qui nunc fletis, quia ridebitis et gaudebitis, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.*

quid simile.

^c Religiosum principem hic vocat, quem paulo ante regem mundanum appellaverat, quod sane mirum videri non debet, cum Gallienus imperator *δσιώτερος και φιλοθεώτερος*, religiosissimus Deiique amantissimus magno Dionysio Alexandrino sit dictus apud Eusebium lib. VII Hist. eccles., cap. 23.

ANNO DOMINI CCCCXCVI.

JOANNES DIACONUS

(Ex Bibl. Galland.)

PROLEGOMENON.

1. Joannis S. R. E. diaconi epistolam ad Senarium ^Dignoramus. Hanc epistolam erimus ex vetusto codice Christianæ reginæ, qui olim fuit monasterii nostri Ferrariensis. In ea quædam occurrunt observatione digna de ministro confirmationis; de septem altaribus, sab-

(a) M. bill. Mus. Ital. tom. I, part. 2, pagg. 69-76.

(b) Id. ibid. pagg. 76 seq.

gratiæ nobis jucundam fecistis memoriam, et quantus A pectori vestro divini cultus ardor insideat, catholica sollicitudinæ non celastis. Nam, ut vestræ loquuntur litteræ, quædam vobis scribi, quædam dirigi transcripta voluistis. Sed in transcribendo curam nostram utcumque notariorum labor adjuvit; in his vero quæ scribenda sunt, multum fateor laboris indicitis, et superaddere hoc mensuram meam adducta fronte respondeo. Primum, quod ea, sicut opus est, disserere, non ita, ut credit amici æstimatio, meum valet ingenium. Fallitur enim amantium sæpe iudicium, cum plus dilectioni tribuit quam meritis dilectus ostendit. Accedit deinde quod infirmus corpore, ut alia taceam, ecclesiastico jugiter astringor officio. Postremo otiosum tempus res postulat, ut majorum volumina recensentibus quid de unaquaque re dici debeat, illorum tuta juvamine procedat oratio. Quid igitur in hæc possumus, nisi forte quod me posse vota desideriaque vestra præstiterint? Idcirco quæsi- bilita breviter conabor attingere, ne si omnino taceam, infructuosi silentii pœnas excipiam. Confido enim orationibus tuis me posse juvari, qui ut hæc auferem tam ardua compulisti. Unde quæso ut nihil in me eloquentiæ, nihil summæ doctrinæ desideres; quia nec illi plene studui, et doceri adhuc malo, quam doctoris nomen audire. Igitur si in hac inquisitione, mea, qualiscunque est, placet aut exspectatur oratio, jam nunc de singulis quæ sunt proposita videamus. Illud interea prudentiæ vestræ prædico, quia inquisitionum ordo, non ita, ut vestra legitur pagina consequetur; sed ut se unaquæque suggesterit, absolutione congrua terminabitur. Itaque inquisitionis tuæ verba ita se habent.

II. *Requiro, inquis, a vobis, quare antequam baptismum quis consequatur, catechumenus fuit; vel quid sibi habeat hoc vocabulum aut hæc catechizatio, aut qua regula in Veteri Testamento præmissa sit; aut certe, si novella regula est, et magis a Novo Testamento sumpsit exordium. Simul etiam scrutinium quid sit, aut quare tertio ante Pascha scrutinentur infantes; aut quid sibi hæc districtio vel sollicitudo scrutaminis vindicet.* etc.

III. Ad hæc ita respondeo. Studium vestrum nosse confidimus: quia omne genus humanum in ipsis, ut ita dicam, mundi cunabulis prævaricatione primi hominis in morte fuerit jure collapsum; nec ab ea posse redimi, nisi assuerit gratia Salvatoris: qui dum ante sæculi genitus esset ex Patre, propter nos ex sola matre fieri non est dedignatus in tempore. Non est ergo dubium quod prius quam aliquis renascatur in Christo, diabolicæ potestati teneatur astrictus: cujus laqueis nisi inter ipsa primitus fidei rudimenta veraci professione renuntians exuatur, ad salutaris lavacri gratiam non accedit. Et ideo hunc oportet prius catechumenorum auditorium introire. Catechensis enim Græce instructio dicitur. Instruitur namque ecclesiastico ministerio per benedictionem imponentis manum, ut intelligat quis sit, quisve futurus sit; hoc est, quia ex damnabili sanctus fiat, ex injusto

justus appareat, ad postremum filius fiat ex servo: ut qui in primo parente perditus fuerat, secundi reparatus beneficio, hæreditatis paternæ possessor existat. Exsufflatus igitur exorcizatur, ut, fugato diabolo, Christo Deo nostro pareatur introitus; et a potestate erutus tenebrarum, transferatur in regnum gloriæ caritatis Dei: ut qui dudum vas fuerat Sathanæ, fiat nunc domicilium Salvatoris. Exsufflatur itaque, quia tali dignus est ignominia deserter antiquus. Exorcizatur autem, id est conjuratur, ut exeat et recedat, illius agnoscens adventum, cujus erectam in paradisi felicitate imaginem prava suasionem dejecerat. Accipiet jam catechumenus benedictum sal, in quo signatur, quia sicut omnis caro sale condita servatur, ita sale sapientiæ et prædicationis verbi Dei mens fluctibus sæculi madida et fluxa conditur, ut ad soliditatem stabilitatis atque permansionis digesto penitus corruptionis humore divini salis suavitate perveniat. Hoc ergo agit frequens impositio manus, et reverentia Trinitatis, et invocata super caput ejus tertio benedictio Conditoris.

IV. Dehinc quodam profectu atque propectu, ille qui dudum exsufflatus diabolicis laqueis pompisque renuntiaverat, symboli ab apostolis traditi jam meretur verba suscipere: ut qui paulo ante solum catechumenus dicebatur, nunc etiam vocetur competens vel electus. Conceptus enim est in utero matris Ecclesiæ, et vivere jam incipit, etiam si nondum saceri partus tempus explevit. Tunc fiunt illa, quæ ab ecclesiastica consuetudine scrutinia dicitantur. Perscrutamur enim eorum corda per fidem, utrum menti suæ post renuntiationem diaboli sacra verba delixerint; utrum agnoverint futuram gratiam Redemptoris; utrum se credere fatrantur in Deum Patrem omnipotentem. Et cum hæc ita esse illorum responsione claruerit, quia scriptum est: *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit in salutem* (Rom. x, 10); tanguntur sanctificationis oleo aures eorum, tanguntur et nares; sed aures ideo, quia per eas ad intellectum fides ingreditur, Apostolo dicente: *Fides autem per auditum, auditus vero per verbum Dei* (Ibid. 17); ut quasi quodam sanctificationis muro aures instructæ, nihil noxium, nihil quod retro revocare possit admittant.

V. Cum vero tanguntur nares eorum, admonetur sine dubio, ut quandiu spiritum vitæ hujus naribus trahunt, in Dei servitio mandatisque perdurent. Unde ille vir sanctus dicebat: *Vivit Dominus, qui abstulit iudicium meum, et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam: quia donec superest halitus in me et spiritus Dei in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea medietabitur mendacium* (Job. xxvii, 2-4). Aliud quoque in narium unctione signatur: ut quia illud oleum in nomine benedictum est Salvatoris, ad spiritalem ejus odorem quadam ineffabili interioris sensus suavitate ducantur, ut delectati contentent: *Unguentum effusum est nomen tuum; post odorem unguentorum tuorum curremus* (Cant. i, 2, 3); quo mysterio sensus narium

• Animadvertendum est tamen quod illius se miscuit corporis portionem ^b extremi auriculæ quæ videtur superesse liberaverit. Postquam enim dixerat, *quomodo si eruat pastor duo crura*, addidit *et extremam partem auriculæ*. Auris ergo nostra est obedientia nostra: nam cum precamur et respicimus, primam istius auris partem leo devorat, novissimam pastor • solvat. Prima pars auriculæ est *Non concupiscas*. Ista jam deglutita est, quia cogitatio concupivit. Sequens pars est, *Post concupiscentias tuas non eas*. Itaque si malum quod concepimus cogitatione, opere non impleamus, priore parte obedientiæ vulnerata, et illa quæ extrema est ab ore leonis eruitur. Quomodo? Utique per pœnitentiam et correctionem.

• Quæ multipliciter lectio ipsa per totum a Domino revolvente, quæ et qualia passi necdum respicimus: *Misi in vos indigentiam panum, stuporem dentium; percussi vento urente* (Amos iv, 6). Indigentia panis est, ut sciamus quod cum a Domino receditur, non est unde vivatur. Stupor autem dentium unde contrahitur? puto convenire illud quod Salomon quodam loco ait, dum comparationem poneret dicens: *Sicut uva acerba denti' us noxia est*. Uva autem acerba est præmature occupata promissio et contenta cum differtur temporis plenitudo. Nam ut dulcedinem et suavitatem quæ nobis in æternitate promittitur, in hoc mundo habere velimus, immaturum satis atque acerbum est. Hujus uvæ adhuc asperæ viridisque non vinum, sed virus intra paradisum Adam in sui notrique perniciem digestavit; et quia parentes comederant uvam acerbam, dentes filiorum obstupuerunt. Sed prævidens Ezechiel originale debitum Christo solvente vacandum, sic ait: *Vivo ego, dicit Dominus, si erit ultra proverbium illud in Jerusalem: Patres comederunt uvam acerbam; obstupescunt dentes filiorum* (Ezech. xviii, 2). Jam tibi non nocet quidquid esset Adam quod concupivit superbe, quod præsumpsit illicite, quod desideravit incaute; tu tibi de tuo esu stuporem dentium metue, tu tactum appetitus ab inutili aviditate restringe. Desideras uvam acerbam, sed sustine maturitatem promissionis. Non tuo sæculo delectatio ista debetur. Si dulcem quæris, expecta cœlestem; si humanam appetis, patieris immitem. Quæ est autem mundi gloria, nisi ipse quem infra dicit, ventus urens? cuius etiam si lenitas delectat homines, terror tamen percudit amatores: *Et quia nec sic redisti ad me, dicit Dominus, nunc* • (*præparare in occursum Dei tui Israel* (Amos iv, 10)). Dicit quidem Paulus apostolus (I Thess. iv, 16) ubi Redemptoris describit adventum, qualiter raplemur ad nubes obviam Christo in aera; hic tamen puto oc-

^a Locus corruptus.

^b Forte *extremæ*.

^c Forte *servat*.

^d Locus corruptus.

• Hic ansulis inclusa retulit Florus magister Ecclesiæ Lugdunensis diaconus in Expositione in Epistolâ S. Pauli, quam ex scriptis decem sanctorum Patrum concinnavit, sed ea citat tanquam ex sermone die primo Rogationum, cum titulus in manuscripto

A cursum istum ad alium pertinere. Nam et hic viventes quasi occurrimus Deo, si præceptum quod porrigitur amplectamur; et quia paratus est ille ad ignoscendum, occurrat ei correctio ad pœnitendum. Sed et quicumque propter amorem æternæ vitæ non solum ab illicitis abstinet, verum etiam a licitis se coerces, sponte occurrisse judicandus est. Nam ut exempli gratia unumquodcunque dicamus, adulterio generaliter interdicto, simplex conjugium lege permittitur; cui tamen virginitatis nitor sine comparatione præfertur: unde *qui dat nuptum virginem suam bene facit, et qui non dat melius facit* (I Cor. vii, 38). Hoc ergo de omni debemus observatione sentire: qui male facit, fugit; qui bene, exspectat; qui melius, occurrit). Jam vero post multas et piissimas admonitiones quæ profectui nostro B etiam secundum litteram constant, convenienter Rogationes nostras in ipsius lectionis fine describit, dicens: *In omnibus plateis et viis sit planctus* (Amos v, 16). Viæ istæ et plateæ actus nostros significant, per quos humanam conversationem mortalitate decurrimus. Viæ minora delicta, plateæ vero latiora peccata sunt, quæ ad illam amplam et spatiosam mittunt quæ ducit ad perditionem; et multi sunt qui inveniunt eam. Per angustam vero semitam itur ad illum de quo prædixit propheta, quod vocem ejus in platea nemo audivit, cujus utique verbum in peccati libertate non sonuit. Ergo in ista platea quia est noster actus, sit noster et planctus: quem tamen planctum non confusum et tumultuarium esse debere testatur sermo subjectus, *Vocabit, inquit, agricola* C *lam ad luctum, et ad planctum eos qui sciunt plangere* (Ibid.). Cernis nempe quod istud plangere non omnes sciant, sed illi tantum vocandi sunt qui noverunt. Agricola est, qui isto pœnitentiæ luctu et compunctionis affectu terram, id est substantiam suam spinis purgat, præceptis edomat, lacrymis rigat, humilitate fecundat, semine ditat, fruge multiplicat. Enimvero secundum statum calamitatis humanæ, nullus est qui plangere nesciat, quippe est ita generatio, ut etiam ille qui non noverit aliud, istud noscat, ut ipsa quoque intrans hunc mundum nova ætas infantium primam vocem fletu erumpens, quasi quodam vaticinio calamitatum careat omni sensu, planctum quem adhuc non habet in scientia, jam tamen afferat in natura, et sine ullo doctrinæ adminiculo ipsa inchoatio discriminum pariat magisteria lacrymarum. Quæ cum ita sint, quæramus secundum spiritum quæ distantia sit inter eos qui sciunt et illos qui nesciunt flere. Nam prout sunt genera et ordines hominum, istam scientiam flere habere singuli debent. Alia regi, alia subjecto, alia peccatori, alia justo causa lacrymarum. Quemdam Parthicum regem ^f sæcularis nostro præferat feriam 3 Rogationum.

^f Id de Xerxe Persarum rege refert Herodotus lib. vii, sed paulo aliter: *Et cum intueretur Xerxes, inquit, omnem Helespontum navibus obductum, omnia littora atque Abydenorum pl. na hominibus referta, ibi se beatum esse jaclavit, et post hæc lacrymas fudit. Quod animadvertens Artabanus ejus patruus..... his verbis interrogavit: Quam diversa, rex, inter se nunc facis et dudum dixisti, qui te beatum dixeras nunc la-*

dicuntur; vel cætera quæ intra acolythorum ordinem esse probantur, explere festinent. Acolythi vero sacramentorum portanda vasa suscipiunt, et ministrandi sacerdotibus ordinem gerunt. Ideoque exorcista fieri potest acolythus; iste vero ad exorcistarum officium nulla penitus promotione descendit; qui si optime suum officium ministraverint, ad subdiaconatus gradum poterunt pervenire: cujus hic apud nos ordo est, ut accepto sacratissimo calice in quo consuevit pontifex dominici sanguinis immolare mysterium, subdiaconus jam dicatur. Qui si rursus nullo fuscatus vitio inculpabilis perseverat, ad diaconii vel presbyterii sacratissimas dignitates poterit pervenire.

XI. Quod de septem altaribus inquisisti, quæ in urbe Roma sabbato Paschæ moris est consecrari, hoc dico, quia majores nostri, sive in septiformis gratiæ Spiritu decreverint faciendum, sive quia septem regionibus ecclesiastica apud nos militia continetur a quæ hæc ipsa parantur altaria, ut singulis benedictio præstaretur: an quia septenarius ipse numerus mysticus et sacratus est, quia in Trinitatis nomine orbis credit universus, qui quatuor partibus ab Scriptura sæpe describitur; ac per hoc ternarius quaternario junctus septenarium efficiat, qui quasi inter illa sacra terribilia totius mundi repræsentat imaginem; an alia quadam ratione constitutum sit, certe mihi habetur incognitum. Illud tamen firma mente custodio, quod non a majoribus trahita custodiret Ecclesia, nisi certa sui ratio popo-cisset. Nec ea possumus dicere inania videri ac frivola, quia eorum minime rationem accepimus. Nam multa qui proxime ante nos fuerunt, et nos, ut nobis ratio persuadet, in ecclesiis quædam nova sancimus: quæ dum ad posteros transmittimus observanda, etiamsi qua id ratione a nobis factum sit, longe posterior ætas ignoret, non putabit tamen inania, si in Deum piam præcedentium intelligat voluntatem. Hoc ergo modo etiam nos quod... majorum ratio ipsa non venit: nam quorum pervenit, et ipsa tenentur et res; quorum autem causa late, et res fidei non resultat, observari ac teneri necesse est.

XII. Quod autem quæsisisti, cur in sacratissimum calicem lac mittatur et mel, et Paschæ sabbato cum sacrificiis offeratur? Illud in causa est, quia scriptum est in Veteri Testamento et novo populo figuratiter repromissum: *Introducami vos in terram repromissionis, terram fluentem lac et mel (Levit. xx, 24)*. Terra ergo repromissionis terra est resurrectionis, et in illa felicitate semper permanentis, quæ nihil est aliud quam terra corporis nostri, quæ in resurrectione mortuorum incorruptionis pacisque gloriam consequetur. Baptizatis ergo hoc sacramenti genus offertur, ut intelligant quia non alii, sed ipsi qui participes sunt corporis et sanguinis Domini, terram repromissionis accipient, cujus iter inchoantes, tanquam parvuli lacte nutriuntur et melle, ut incipient

A decantare: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine, super mel et favum (Psal. cxviii, 103; xviii, 41)*. Lac ergo et mel^a portantur novi homines post amara delicta: ut qui in prima nativitate corruptionis lacte nutriti sunt, et amaritudinis lacrymas inchoarunt, secunda generatione lactis ac mellis dulcedinem in Ecclesiæ visceribus sumant, ut nutriti talibus sacramentis incorrupti ionis perpetuæ mysteriis consecrentur.

XIII. Illud etiam quod interrogare dignatus es, cur Alleluia usque ad Pentecosten in Ecclesia decantatur, scire vos convenit alia esse in fide catholica, quibus per totum mundum omnis Christianus astringitur, veluti est auctoritas Novi ac Veteris Testamenti; alia rursus esse instituta Patrum, a quibus nulli licet catholico deviare, veluti Nicæni canones, et si quid hujusmodi est; itemque alia esse quæ unaquæque Ecclesia tanquam propria retinet, et a suis majoribus tradita sibi custodit, quæ salva fide et pace catholica cum alterius regionis non observat Ecclesia, ut est Romana, quæ sabbatis omnibus jejuna, quod Orientalis facere non videtur; vel quod hic septem altaria componuntur, quod alibi nullus attentat; et rursus fiant alia alibi, quæ hic fieri non probantur. Hæc autem omnia ita diversis Ecclesiis diverso modo sunt; ut tamen omnes illius reginæ vestem faciant de qua dictum est: *Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumamicta varietate (Psal. xlii, 10)*. Nihil ergo moveat, cum videntur hic aliqua in Dei laudibus fieri, quæ alibi alio modo fieri comprobantur. Sive enim usque ad Pentecosten Alleluia cantetur, quod apud nos fieri manifestum est; sive alibi toto anno dicatur; laudes Dei cantat Ecclesia. Sed reservatur aliquid apud nos paschali reverentiæ, ut majoribus gaudiis, et quasi mentibus innovatis ad laudem Dei recurrat affectus; propter quod Alleluia, Latino sermone *Laudate Dominum* dicitur. Quanquam et aliis verbis id quotidie populorum vox dicentium resonet: *Laudate Dominum de cælis, laudate eum in excelsis (Psal. cxlviii, 4)*. Itemque: *Laudate Dominum, omnes angeli ejus (Ibid., 2)*. Et iterum: *Laudate Dominum omnes gentes (Psal. cxvi, 4)*. Semper ergo cum Deus quoquo modo fidei corde laudatur, Alleluia cantatur.

XIV. Restat nunc illud quod interrogandum putastis: Si baptizatus sine chrismatis unctione ac benedictione pontificis ex hac vita migraverit, utrum ei obsit aliquid, an non? De qua re magis a doctis plenius audire vellem, quam ipse aliquid dicere. Quid tamen mihi videatur, salva meliore intelligentia et majorum plena sententia, quod in omnibus snpradictis volo tenere; quia ita vestræ voluntati parere studui, ut tamen de omnibus quid melius (quod non dubito) a majoribus dictum est, hoc uterque servemus. Quid ergo videatur breviter dicam. Ducatur ergo similitudo ab hac prima nativitate in qua orti sumus, ut intelligamus illam secundum ex

^a An potantur?

qua vere vivimus et in qua justificati sumus. Cum natus fuerit infans, et lucis hujus participationem contigerit, perfectum hominem natum esse dicimus, et est ejusdem substantiæ cujus est ille qui genuit, hoc est, animal rationale mortale; quanquam ille

A grandis, hic parvus; quæ sunt accidentium non naturæ. Si ergo accidant adjumenta ad provectum, nunquid adjectum est aliquid de substantiæ? Absit: quia non extenditur aut naturæ proprietatis..... Cætera desunt.

EXEUNTE SÆCULO QUINTO.

SANCTUS FAUSTINUS.

EDMONDI MARTENE ADMONITIO.

Quis fuerit ille S. Faustinus necdum certo scire mihi licuit. Equidem reperio apud Gennadium libro de Illustribus Ecclesiæ Scriptoribus Faustinum presbyterum, qui scripsit ad personam Flaccille reginæ adversum Arianos et Macedonianos libros septem, editos in Bibliotheca Patrum; et alterum librum quem Valentiniano et Theodosio et Arcadio imperatoribus pro defensione suorum cum Marellino presbytero obtulit. Verum hic Faustinus non fuit sanctus, imo schismati Luciferiano aperte consensit. Fuit et alter Faustinus

B episcopus, cujus homiliam dominica ante quamnam Æneas Parisiensis in libro adversus Græcilegii tom. VII, pag. 86, citat: quam homiliam reperit noster Acherius in manuscripto beicensi, eumque eundem esse cum Fausto RA episcopo, arbitratur ex conjectura tantum. A idem fuerit cum Faustino sequentis homiliæ nec affirmare, nec negare audeo. Cujuscumque dem illa sit, sane antiquissimi auctoris esse extri est.

SANCTI FAUSTINI

HOMILIA

DE PASSIONE DOMINI.

(Edidit Martene Ex ms. S. Illidii Claromontensis.)

Beneficia Dei nostri cum magna ac mirifica sint, tamen nec nova probantur esse nec subita; sed ab initio sæculi, et prædicta oraculis, et præfigurata mysteriis. Sacram Domini passionem ab ipsius mundi coalescentis exordiis Veteris Testamenti responsa eocinerunt, et ideo Christum Dominum prædicatum atque nuntiatum Judæis aperte ex ipsorum libris et voluminibus asserimus, validis absque dubio nititur privilegiis, qui causam de ^a adversariis asserit instrumentis. Speciosa victoria est contrariam partem chartulis suis velut propriis laqueis irretire et testimoniorum suorum vocibus confutare et a mulum ^b telis suis evincere, ut pugnatoris tui argumenta tuis probentur ^c utilitatibus militare. Itaque in Domini nostri per-

C sona dum ex Adæ primi hominis costa matetorum viventium Eva producit, ex hujus latere ac salutari vulnere Ecclesia omnium fi parens reparanda monstratur. In ejus typo Al stus occiditur, et innocens fraterna tanquam J impietate mactatur. Ille idem Dominus in nov mundi senescentis ætate per figuram beati A longævi patris oTeritur. Quo tempore dum no crificio in unici sui jugulum pius parricida con ex improvise aries oculis ejus apparuit, sicut lo sermo divinus: *Et vidit Abraham arietem ini pres hærentem cornibus* (Gen. xxii, 13). Inter v inquit; requiramus quæ sit ista novitas, id multitudine circumstantium peccatorum, hæ

^a Sic præclare Augustinus in psal. xl: *Proferimus D codices Judæorum, nempe Judæi inimici nostri sunt. De chartis inimici convincitur adversarius.*

^b Sic iterum S. Augustinus tract. adversus Judæos: *De sanctis Scripturis, quarum et apud ipsos magna habetur auctoritas, sumenda sunt testimonia, quorum etsi nolint oblata utilitate sanari, aperta possint veritate convinci.*

^c Hinc est quod idem S. doctor in psalmi Judæi, inquit, *librarii nostri facti sunt. Et in xl: Nobis serviunt Judæi, tanquam capsarii facti sunt, studentibus nobis codices portant. Et contra Faust., c. 23: Quid est aliud hodie ipsa, nisi quædam scriniaria Christianorum, b legem et prophetas ad testimonium assertion clesia.*